This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

१ श्रीगणेशायनमः श्रीजगदंबिकायैनमः अथजातिविवेकःप्रारभ्यते अथेदमारभ्यतेजातिविवेकाध्यायस्यव्याख्यानं अथप्रथमाध्यायेजातिविवेकः
संक्षेपेणोक्तस्तमेवास्मिन्नध्यायेव्याख्यारूपेणव्यनक्तिप्रकटीकरोति आचारेव्यवहारेचप्रायश्चित्तेविशेषतः ज्ञात्वाजातिविवेकंतुद्विजःसम्यत्वमर्हति १
ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रावर्णाःप्रोक्ताःस्वयंभुवा तेषांधर्माःपृथक्ख्यातास्त्रयःपूर्वेद्विजातयः २ वर्णेभ्योयेसमुद्भूताःप्रतिलोमानुलोमजाः तान्सर्वा
न्संप्रवक्ष्यामिनामकर्मविभेदतः ३ याज्ञवल्क्यः विप्रास्त्रीवर्णानुपूर्व्येणद्वेतथैकायथाक्रमं ब्राह्मणक्षत्रियविशांभार्यैकाशूद्रजन्मनः ४ मूर्धावसि
क्तोंबष्ठश्चनिषादोप्रसूतःक्रमात् माहिष्योग्रौक्षत्रियतोऽनुलोमाःकरणोविशः ५ इत्यनुलोमषट्कं आयोगवश्चक्षत्ताचचंडालःशूद्रसंभवः वि
प्रान्मागधवैदेहौनृपात्सूतोविलोमजः ६ इतिप्रतिलोमषट्कं तथाचमनुः विप्रान्मूर्धावसिक्तस्तुक्षत्रियायां विशःस्त्रियां जातोंबष्ठस्तुशूद्रायांनिषा
दःपारशवोपिवा ७ माहिष्योग्रौप्रजायेतांविट्शूद्रांगनयोःक्रमात् शूद्रायांकरणोवैश्यात्हीनत्वेषुविधिःस्मृतः ८ एतदनुलोमषट्कं ब्राह्मण्यां १

Checked 2012

Acc. NO. ~~1868~~. M1472
Title - जातिविवेक (from शतप्रश्नकल्पलता)
(संपूर्ण)
Author - माधव.
Date - शके 1772.
Sub - धर्म
folio - 17
Box - 17

KKSU LIBRARY RAMTEK 441 106 M-1472 Dist Nagpur

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

क्षत्रियात्स्तोवैश्याद्वैदेहकस्तथा शूद्राज्जातस्तु चांडालः सर्वधर्मबहिष्कृतः ९ क्षत्रियामागधंवैश्यात्शूद्रात्क्षत्तारमेवच शूद्रादायोगवंवैश्याजनया
मासर्वैसुतं १० माहिष्येणकरण्यांतु रथकारः प्रजायते असत्संतस्तुविज्ञेयाः प्रतिलोमानुलोमजाः ११ इतिमनुस्मरणात् एतेनुलोमाः प्रतिलोमाद्वादश
रथकारश्चैकः सोप्यनुलोमः एवमष्टाचत्वारिंशानुमिश्रजातिभिदाअभवन् तेचभिदाः तेषांसमूहनिरूपणं अधुनासंप्रवक्ष्यामिसमूहान्लोकवि
श्रुतान् प्रतिलोमानुलोमाप्यांयेमिश्राद्वादशस्मृताः १२ पृथक्तेवर्णसंमिश्राः षष्ठिस्तेस्युः प्रजाभिधाः तेषांसंख्यायथा मणिकांस्यघटस्वर्णलो
हस्पंदनकारकाः १३ सिंदोलांसोष्णिरोनीलीसैनिकः किंन्नकस्तथा पांसुलः कर्मचंडालोरोमिकोबंधुलस्तथा १४ कुक्कुटः नारकर्तानिश्वपाकोष्टा
दशस्मृताः मण्यारी १ कासार २ कुंभार ३ सोनार ४ लोहार ५ सुतार ६ रंगारी ७ कोष्टी ८ निळारी ९ खाटीक १० बुरुड ११ गोणपाटी १२ वेरड १३
गोंधी १४ मिहारी १५ सोरी १६ टंकसाळी १७ नारकर्ता १८ महार १९ इत्यष्टादशसमूहः मालाकारः ग्रावरश्च शाल्मलोमौलिकस्तथा कारावारः पुल्क

जा. नि. क.

2 सश्चश्वपचः सप्तमः प्रजाः १ माळी २ साळी २ पानारी ३ तेली ४ चांभार ५ पारधी ६ मांग ७ एताः सप्तप्रजासमूहः रजकश्चांधशैलूषवेणु
चर्मोपजीविनः एते पंचसमूहेषु मध्यमाः पारकीर्तिताः १ परीट १ कोळी २ ढोर ३ मोची ४ जिनगर ५ एते पंच मध्यमाः रजकश्चर्मकारश्च
नटोबुरुडएवच कैवर्तमेदभिल्लाश्च सप्तैतेअंत्यजाः स्मृताः १ परीट १ चर्मकर २ नट ३ बुरुड ४ धीवर ५ गोंड ६ भिल्ल ७ एतेसप्तअंत्यजाः
चंडालः पुल्कसो म्लेच्छः श्वपाकः पतितस्तथा एते पंचसमाख्याताः पंचपातककैर्नासमाः १ श्वबस्वहारी डोंब १ स्वेममहंता २ यवन ३
महार ४ पापी ५ एताः पंच प्रजाः मतांतरे अलोमकोमणीकारः तंतुवायश्चलोमकः नापितो दासकश्चैव प्रकृत्यामध्यमाश्चषट् १
कंसकोरारुकश्चैव चारकः कांस्यघटकः लोहकारकंककाश्च प्रकृत्याकनमाश्चषट् १ कुंडगोलककौ द्वौ २ तथाचाश्वपालायनः
माहिष्यश्चवैकुंडोल्कप्रजेयश्चगोलकः निंदावैतोतुलोकेस्मिन्कथंजातस्तदुच्यते १ महिषीमोच्यते भार्यापितग्नोपाजितंधनं 2

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

धन=५ नत्सुतः=१

तस्यांयोजायतेपुत्रोमाहिषेयस्तुसस्मृतः १ पितुर्गेहेतुयाकन्यारजः पश्यत्यसंस्कृता साकन्यावृषलीज्ञेयावृषलेयस्तुसंस्मृतः इति १ वचनात्
अन्यच्च अमृतेजारजः कुंडोमृते भर्तरिगोलक इति द्वौकुंडगोलकौब्राह्मणजौमन्त्रप्रकारेणसंस्कार्यौ माहिषेयस्तथाकुंडोवृषलेयश्चगोलकः
एवंषट्‌प्रजाः इतिश्रीमाधवकृतशतप्रश्नकल्पलतायांजातिविवेकः प्रश्नः षट्‌सप्ततिः ७६ अथप्रसंगात्संस्काराश्चात्रनिरूप्यंते आचारेव्यवहा
रेचप्रायश्चित्तेतथैवच ज्ञात्वाजातिविवेकंचद्विजः साध्यत्वमर्हतीत्युक्तत्वात् तेषांस्वरूपमाह अनाचारस्तुमालिन्यं अत्याचारस्तुमूर्खता विचारा
चारसंयुक्तः सदाचारः सउच्यते १ हरणात्स्वर्गदः प्रोक्तोवर्धनात्पितृदैवयोः विशेषेणप्रदानत्वाद्व्यवहारः प्रकीर्तितः २ प्रायोनामतपः प्रोक्तंचित्तं
निश्चयउच्यते तपोनिश्चयसंयुक्तंप्रायश्चित्तंतदुच्यते ३ द्विजानांषोडशप्रोक्ताः शूद्राणांद्वादशैवहि पंचैवमिश्रजातीनांसंस्काराः कुलधर्म
तः ४ गर्भाधानंपुंसवनंसीमंतोजातकर्मच नामकर्मनिष्क्रमणान्नप्राशनंचौलमेवच ५ मौंजीविद्महानाम्नीमहाव्रतमतः परं उपनिषच्च

जाति॰वे॰

२ गोदानंसमावर्तनकंस्मृतं ६ विवाहः पुत्रकामाश्चसंस्काराः षोडशस्मृताः वेदव्रतोपनयनमहानाम्नीमहाव्रतं ७ विनाश्वादशशूद्राणांसं
स्कारानाममंत्रतः अथमांगल्यमाद्यंस्यात्सनामकरणंपरं ८ अन्नप्राशनचौलेचविवाहः पंचमः स्मृतइति द्विजानांषोडश १६ शूद्राणांद्वा
दश १२ मिश्रजातीनांपंच ५ अनुलोमप्रतिलोमारथकारांताः कायस्थजननाद्यागेते सर्वेसंस्कार्याएव इतिमाधव॰ श॰ क॰ जातिविवेके
संस्कारनिर्णयः सप्तसप्ततिप्रश्नः ७७ अथाष्टाचत्वारिंशन्मिश्रसंस्कारजायंते तासांजन्मकर्मजीविकानिरूप्यंते अष्टांकयुः ४८ स्युर्भे
दास्तेषुषड्द्वादशसंयुताः जातास्तेषुस्थितः संक्षेपः षड्विंशत्यात्तसंख्यया १ तेषांभेदानुभेदाश्चप्रभवंतिकलौयुगे असंख्यातास्तुजा
यंतेतान्वक्तुंकः प्रगल्भते २ वर्णतः कथिताः काश्चित्सर्वसंकरजातयः तासांनामानिकर्माणिधर्माधर्मान्ब्रुवेधुना ३ वैश्यस्त्रीषुच
रव= क्षत्रियाद्ब्राह्मणाद्वैजमागधं अजनयत्सलोके सोजनयेद्वैजमागधः ४ वैजमागधकन्यायां विप्राद्धाप्यवर्णीकंप्रति प्रसूत शाश्वति ३

\3

४ विका अयंमाहिष्योज्योतिषी ४ क्षत्रियावैनृपयोर्मागधोजातः सबंदीजनः व्रतबंधहीनः शूद्रात्किंचिदधिकः राज्ञांगद्यपद्यात्मकवचनेनवर्ण
नत्रियाजीविका बंदिजनोभाटः ५ इति० एकोनाशीतिप्रश्नः ७९ माहिष्येणकरण्यांरथकारोजातः तस्योपनयनंनास्ति अयंशूद्रधर्माशिल्पवृ
त्यालोकेजीविका रथकारः सुतारः ५ शूद्र्यांविप्रात्पारसवोजातः समहाशूद्रः शूद्रादुत्तमः अस्यस्नानंधोत्रंउपवीतंअस्ति अयंस्वर्णहारी
स्वर्णकारः राज्ञांदंडयोग्यः लोकेसोनारः ६ माहिष्यांविप्रात्आभीरोजातः तेनघोषेवस्तव्यंयत्रतृणजलबाहुल्यंतत्रगंतव्यंगोमहिषीणांदु
ग्धदधिघृततक्रविक्रयेणवृत्तिः अयंशूद्रादुत्तमः सच्छूद्रोगोपनापितावितिमनुस्मरणात् लोकेआभीरोगोळी ७ संस्कारहीनव्राल
विप्राद्ब्राह्मण्यांयः पुत्रोजातः सभ्रष्टकंटकः ६ भ्रष्टकंटकात्ब्राह्मण्यांआवर्तकोजातः ९ आवर्तकात्ब्राह्मण्यांकटधानोजातः १० कंटधा
नात्ब्राह्मण्यांपुष्पशेखरोजातः ११ चत्वारोप्येतेद्विजसंभवविभ्रमवाः तेषांकर्माणि तैः गीतगाथाप्रबंधादिरचितैर्दशभाषाभिर्गेयंहरिहरोवर्ण्यो ४

कोदेवलः विष्णोः प्रतिमापूजकः शंखचक्रादिचिन्हितः प्रतिमापूजाद्रव्यभक्षणंतस्यजीविका अयंयाः अभोज्यान्नाः अस्पृश्यः बडवा
देवलकः इतिमा० जाति० अष्टसप्ततिमःप्रश्नः ७८ क्षत्रियांविप्राभ्यांमूर्धावसिक्तः पुत्रोजातः सराजकन्यायाःपुत्रः क्षत्रियधर्मेष्योत्थायि
कः क्षात्रकर्मतज्जीविका अयंमूर्धावसिक्तः क्षत्रियः १ ब्राह्मण्यांक्षत्रियात्प्रातिलोम्येनसूतोजातः क्षात्रकर्मवान् किंचित्क्षत्रिया
न्यूनः गजबंधनमश्वानांवाहनं सारथ्यकर्मकर्तव्यंजीविकासूतत्वात्वैश्यधर्मेनाधिकारः सूतसारथी २ वैश्यस्त्रीद्विजात्यांअंबष्ठो
जातः अनुलोमत्वाद्वैश्याधिकः स्वकर्माधिकारी अनेननरवाजिगजानांचिकित्साकर्तव्या सप्तपंचतिस्रोवासंहिता आयुस्यशेष
अंशातव्यं अनधीत्यस्यौषधदातुः करोराज्ञाछेत्तव्यो द्रव्यवागस्यहरणासनात् अयंअंबष्ठः सर्ववर्णानांवैद्यः ३ वैश्यायांक्षत्रियात्अ
हि० नुलोमोमानुष्योजातः सोष्टाधिकारकर्ता अस्यव्रतबंधादिकमास्ति अयंवैश्यधर्माज्योतिषंशकुनंस्वरशास्त्रमभ्यस्यतज्जी

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

साजीविका एतेश्चद्रोत्तमाः लोकेवैश्चवाः १२ इति अशीतिप्रश्नः ८० शूद्रात्क्षत्रिययोषायां उग्रो जातः क्रूरकर्मा सशस्त्रास्त्राभ्यां संग्रामकुशलः शूद्रधर्मा क्षात्रवृत्तिः लोके रजपूतः १३ व्यारजपूतस्त्री मागधवंशिजनात् कुंतलं सूतेसकुंतलो नापितः नाभिरूर्ध्वंक्षौरकर्मकर्ता उत्तमो नापितः विप्राच्छूद्रकन्योत्पन्नश्चापरो नापितः शूद्रकर्माधिकोमध्यमो द्वितीयः १४ नाभेरधो गुह्यकेशावपनकर्ता धर्मस्तृतीयो नापितः १५ शू

व्रात्य ४ द्राक्षत्रियायां क्षत्रियाच्छूद्रायां वा पुत्रं सूते स सल्लः शूद्रधर्मा राजधर्मनिःशस्त्रास्त्रविद्यासु निपुणान् कृत्वा तेभ्यो धनेन तस्य जीविका लोके सल्लो राजगुरुः १६ क्षत्रियी सल्लसंयोगात् मल्लो जातः तेन बाहुयुद्धादिना राज्ञां कौतुकं दर्शयितानि तेभ्यो धनं लब्धा तेन जीविका स शूद्रधर्मा लोके मल्लो जेठी १७ इति० एकाशीतिप्रश्नः ८१ वैश्यात् शूद्रायां वैतालिको जातः स चारणः शूद्राधीनः तेन राज्ञां ब्राह्मणानां गुणवर्णनं कर्तव्यं संगीतकामवास्त्रेण तस्य वृत्तिः स वैतालिकः प्रातर्गायकः १८ भगिनोपार्जितधनास्त्री माहिषी वैतालिकाद्यं पुत्रं सूते स

जाति०विवेक

५ कायस्थः कायस्थलक्षणमुशनसोक्तं काकाल्लौल्यं यमात्क्रौर्यं स्थपतेरथकृंतनं आद्याक्षराणि संगृह्य कायस्थं निर्ममे विधिः अयं पंचसंस्कारवान् तेन च अष्टमांगल्यनामकरणान्नप्राशनचौलविवाहा मनुनोक्ताः मिश्रजातिः कायस्थः अनेन नानालिपिलेखनबीजलीलावत्यादिगणितमभ्यस्य चातुर्वर्ण्यसेवा कर्तव्या शूद्रादधमः असपशिखायज्ञोपवीतं रक्तवस्त्रं धोत्रं देवतास्मृतितीर्थसेवा देवताराधनं न कार्यं ज्ञाने सत्यासीमंत्रसाधनादि सर्वमस्य पापाय हंस भवति कायस्थो लौकिकायितः परभू पर इत्नामन्योत्पत्तिरपि दृश्यते तथा च आर्यावर्ते तु यः कश्चित् माहदेवाभिधो नृपः चतुरंगबलैर्युक्तः सार्वभौमः प्रतापवान् १ परचक्रेण तद्राष्ट्रं व्यापितं सकलं यदा तदा युद्धमतौ लोकानां निधनप्रदं २ चतुरंगबलैर्युक्तः साहदेवाभिधो नृपः संग्रामे निधनं प्राप्तो भार्यैका चावरोपिता ३ दाल्भी नाम्नी क्षत्रियस्य पत्नीहीना सगर्भका युवती चाश्रमं प्राप्ता दाल्भ्यस्य निरपत्यया ४ रक्षिता तेन मुनिना कन्येव परिरक्षिता पालिता प्रसूतिर्द्वादशमे मासि सव ५

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

घमलंतदा ५ पुत्रिकाचैवपुत्रश्चवर्धतेऋषिवेश्मनि यमलंयोवनंप्राप्तं क्रीडत्यन्योन्यपक्षिवत् ६ तस्माद्वंशास्यविस्तारोह्यभवत्तत्समीपवः
व्यवहारेदाल्भ्यगोत्रंदाल्भ्येनैवप्रकाशितं ७ परस्परंसवोयस्मात्तस्मात्तुपरमः स्मृतः एकगोत्राश्चतेसर्वेसर्वकर्मबहिष्कृताः ८ सप्तलक्षं ब—
निवासेनत्वासंस्तद्ग्रामवासिनः कन्यादानप्रतिग्राहावकुर्वंस्त्यागमनामतः ९ शूद्रवद्व्यवहारंचवदत्तवान्मुनिसत्तमः सर्वज्ञातिपरोयस्मा
त्तस्मात्तुपरमः स्मृतः १० प्राचीनत्वात्पुराणस्यप्रसिद्धेश्चपरंपरात् नकालनियमस्तस्यस्मृत्यादिषुविनिर्णितः ११ इति १२ ब्राह्मण्यांवैश्या
त्कन्यावैदेहीजातासाविप्रात्पुत्रंचुबुकंसूतेराज्ञांछत्रधरः तेनसर्वपर्णेषुजलविक्रयः कर्तव्यः सम्यक्ष्वादधिकः जलविक्रयः छत्रधार
णंचजीविका चुबुकश्छत्रधरः वाटी २० इति० द्युतीतिप्रश्नः ८२ द्विजात् शूद्रायांनिषादीजाता साद्विजतःपोष्ठिकाभिधानदोलावा
हकान्पुत्रान्सूतेराज्ञांदोलावाहाः छागलाः कावडिकावाहास्तेरिंधनानांविक्रयःकर्तव्यः तेषांधर्मान्केचन लोकेकाहारसोयीसंज्ञकाः पोष्ठिकाभिधाः २१

नीयतान्

जाति० वै०

ह्या

६ क्षत्रियाद्वैश्यायांबंदिनीकन्याजातासाद्विजात् मंगुनावडिकाभिधंप्रासूततेनमंगुनानगरग्रामदेशास्थान् सोरान्घत्वोबंध
नागरिक्षिस्वानिपांरक्षणंकुर्वातेस्योधनंग्राह्यंसावन्तिः मंगुः बंदिवान्रक्षकः २२ वैश्यायांविप्रात् अंबष्ठाकन्याजातासा
द्विजाच्छिल्पकारसंसिंधंप्रासूत सकासारः कालिकापूजकः सकांस्यपात्राणिरचयेत्तद्विक्रयेत् संस्कृद्रधर्मालोकेकासारो
वैराकनामा २३ शूद्रात्क्षत्रियायांजातायाकन्यासाउग्रासंज्ञिकासाब्राह्मणाद्घंसूतेसकुंभकारः शूद्राम्नीच्चःमन्म
यघटनांकर्ताआहतः कुंभकारः कुंभारः २४ क्षत्रियायांशूद्राज्जातायासापारसवीकन्यासाक्षत्रियात्सुवर्णंसूतेसताम्रकु
हकः तेनकासारैःसहसंसर्गःकर्तव्यः ताम्रपात्राणांघटनक्रियातस्यवृत्तिः लोकेतांबटः पारसवीस्वर्णकारस्त्रीकीनाटासा
वटः २५ इति० त्र्यशीतिप्रश्नः ८३ ब्राह्मण्यांवैश्यात्सोवैदेहकोजातः तेनराज्ञामंतःपुरेस्थित्वाराज्ञीनांरक्षणंकर्तव्यंतेनसा ६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

न्यपोष्यास्तेषां नाट्यं तस्य जीविका सम्रद्धाधीनः पण्यांगनानां राज्ञां चात दिष्टया संगतं कुर्यात् १ रूपजीविनां तासां यः आ लंबः यतः निशीथासु यः संगतः तासां पतिश्चतुः षष्टिकलाः कामशास्त्रं तदनुजीवनं ताः कलाश्च रतिशास्त्रात् वेदांगांगस शास्त्रशिल्पकविता वक्तृत्वतौर्यत्रिकं द्यूतास्त्राद्भुतवाद्यस्वरबन्धनाचित्रं पणावेधकं नानारत्नपुराणलेखपुरुषस्त्रीधातुभाषागति पिप्रश्नानाटककेलिदंतितुरगप्रेक्षा च सामुद्रिकं १ शय्याभोजनयुद्धमर्दनविश्लेषाबंधसर्वेंगितज्ञानं रज्ज्वा तरिसभा तरुतिः सौख्या च भोगे बुधाः त्राणं वारिविषाग्निवारिपुरथाश्वे संगरीणि च सु यद् दुर्गारामकृतिः परद्धि बुध चमत्कारास्त्री वर्णवाद्यः २ भोगाष्टकं च सुगंधवनिता वस्त्रं गीतं तांबूलभोजनं शय्या चाभूषणं चैते वाष्टभोगाः प्रकीर्तिताः ३ इति रतिरहस्यात् कामशास्त्रं यथा नातिस्वभावगुणदोषजकर्मचेष्टाभाविंगितेष्वविकलोरति मंत्रगूढः लब्ध्वापि येष च लति यौवनमंग

गहीर

नाति॰ वं०

८ नानाकिं नारिकेलफलभाष्यकाविः करोति १ वैदेहिकः विटः नटवा २६ क्षत्रियोम्लेछाश्चेनारं स्ततेस पारधीवर्णबहिःकृतः म्ले च्छात्तिनीचः मार्गनिरोधार्थं वागुरया पाशं चापशरपाणिरारण्यपशुमृगाणां मारकः क्रूरो मांसजीवी घंटा पापर्द्धिकां करोति रात्रौ रात्रौ वनेषु भ्रमति तस्य द्विधा पापर्द्धिश्चोक्ता ग्रामस्थचराणां मृगपक्षिणां मधुनो विक्रयं करोति तद्धनेन तस्य जीविका इति घेता घंटपारधी २७ इति॰ चतुरशीतिप्रश्नः ८४ वैश्यात् क्षत्रियायां माहिष्यः पुत्रः तस्मान्निषाद्यां योजातः समालाकारः सैनैवाप्या दिजलेन स्वक्षेत्रे शाककुसुमानि वर्धयेत् धनार्थं विक्रयेत् सम्रद्धाधीनः स्वसमहसपके सप्रभुः तस्य तदेव वृत्तिः मालाकारो मा ली २८ क्षत्रियाद्ब्राह्मण्यां जातः सूतः ब्राह्मण्यां वैश्याज्जाता या वैदेही सा सूता सुतं सुते स सूद संज्ञकः लेह्यादिरसानां चतुर्वर्णा ८ नां पाककर्ता अन्नं मांस पक्वान्नं व्यंजनानामपि कारकः स एव तेन सूपशास्त्रोक्तप्रकारेण स्वाद्वम्ललवणकटुतिक्तोष्णकषायकैः

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

नलपाकादिनाम्नाद्यापाकः कार्यः साजीविका लोकेरसः रांधवणीति देशभाषयाज्ञेयः २९ अट्टाद्वैत्यायामायोगवाकन्याजाता ब्राह्मण्यां
वैश्याद्वैदेहकोजातः तयोः सकाशान्मैत्रेयोजातः तेनोषःकाले लोकानांप्रबोधार्थंकरे घंटामुच्चस्वरांश्चहीत्वा ललितांभैरवींगायन्नुगेवी
थ्यांभ्रमणंकर्तव्यं तस्यसाद्वृत्तिः मैत्रेयो घांटगस्ती धाडीवाढोकणेकार ३० आयोगवीपाथरया वैदेहः सावासी द्विजवेश्याथ्यांकन्याबघ्न
जाता ब्राह्मण्यांवैश्याद्वैदेहकः पुत्रः तस्मात्तु बध्याने नं पुत्रं प्रसूत सर्वेनोहरिमेखलसंज्ञकः तेनचित्रनाट्यंलोकानांदर्शयिता लोका
नांनक्षत्रग्रहकथनेवृत्तिद्वयंतस्य चंद्रबलनक्षत्रसूचकोज्योतिषी लोकेसरोदी भाषयावेनोज्ञेयः ३१ वैश्याक्षत्रिययोः संयोगात्
माहिष्यांगनाजाता क्षत्रियी वैश्ययोर्मागधपुत्रंतस्मात्सामाहिष्या शुद्धमार्गसिंज्ञं पुत्रंप्रसूत सचश्रद्धाधीनः तेनगीतंचतुर्विधवाद्यंम
पु६ श्चस्यजीवनार्थं मंगलकार्येगीतं वाद्यं कर्मं गीतंत्रिविधंवाद्यगीतनृत्यात्मकं वाद्यंचतुर्विधममरसिंहात् ततंवीणादिकंवाद्यमानद्धंमु

जाति०वि०

८ रजादिकं वंशादिकंतुसुषिरंकांस्यतालादिकंघनं इत्यादिर्तस्यजीविका शुद्धमार्गकोमादली लोकेघडशी अस्योत्पत्तिः सर्वा ४७
रांतरेणान्याचास्तिसाचविस्तरभयेनन लिखितास्तगेवोक्ता ३२ इति० पंचाशीतिप्रश्नः ८५ अट्टाद्वैत्यायामायोगवीजा
तासाकायस्थात्सैरंध्रंपुत्रंप्रासूत सचश्रद्धाधीनः द्विजातीनांसेवकः तेनद्विजानांपादप्रक्षालनंतेषांकेशप्रसाधनंमर्दा
नाभ्यंगप्रयोगेनांगेषुशृंगाररचनंप्रतिदिनंकर्तव्यं तस्यस्त्रीसैरंध्रिका तल्लक्षणंविश्वप्रकाशे चतुःषष्टिकला
भिज्ञारूपशीलादिसंपन्नी प्रसाधनेतिचतुरा सैरंध्रीसाप्रकीर्तिता द्विजातिस्त्रीणांसेवासैरंध्या कर्तव्या सैरंध्रीसैरंध्रि
कस्तत्कर्मणाज्ञेयो सुगंधतैलविक्रयिकः सैरंध्रः लोकेबुकेकरः सः गंधी ३३ विप्रात्क्षत्रियांनिषादश्चोत्पन्नः क्षत्रि
दि६ यानिषादीसंयोगात् कन्योग्राजातासानिषादात्तज्ञाधिकंसूतेसजाधिकोद्विजानांलेखव्यवहारकः देवाद्देव्यांतरंगतिः साजीवि ८
हा:

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

येरुद्राः पाशुपतास्तपोधर्मपरायणास्ते आरूढपतिताः स्युस्त एव भ्रष्टपण्यांगतारतास्तेभ्यस्ताभ्यश्चसंजातोयः सभस्मांकुरः सभस्म
जटाधारी शिवलिंगं प्रपूजयेत् शिवलिंगाक्षतफलतांबूलवस्त्रद्रव्यक्षेत्रादि शिवाय दत्तं तत्सर्वं तेनैव शिवनिर्माल्यादिस भस्मांकुरेण ग्राह्यं
शिवस्याधिकारी स एव भस्मांकुरभेदाः शैवाः पाशुपताः महाव्रतधराः कृपाः कालमुखाः जंगमाद्यो नंदिकेश्वरेणोक्ताः ज्ञातव्याः विस्त
रभयान्नात्र लिखिताः सर्वेपि ते भस्मरुद्राक्षमालाधारकाः लोके जटिलादयः कलोद्भवाः भस्मांकुरो लोके गुरवसंज्ञकः ३५
इति० षडशीतिप्रश्नः ८६ क्षत्रियां शूद्रात् क्षत्ता जातः क्षत्रियाद् उग्रा शूद्र्यामुत्पन्ना क्षत्तुरुग्रायां क्षेमको जातः स शूद्राधीनः व
र्णिनां नगराणां द्वाररक्षकः द्वाररक्षणं तस्य जीविका क्षेमको द्वारवटेकरः ३६ ब्राह्मण्यां वैश्यात् वैदेहिका जाता विप्राद्वैश्यायामं
बष्ठो जातः ताभ्यां जातः कुशीलवः संगीतज्ञो नृत्यक नंदिशास्त्रोक्त देशांतरं गच्छेत् नृत्यगीतेन धनार्जनं जीविका कुशीलवश्चारणः ३७

जाति०वे०

ग=

१ क्षत्रियां वैश्यात् मागधिका जाता शूद्राद्वैश्यायामायोगवो जातः तयोर्भेरुकुंडः पुत्रो जातः स सर्ववाद्यसंगीतवेत्ता तेन कांतानां नृत्यश्र
लायां तासां नृत्यगीतं सम्यक् दर्शयेत् न च संगीतं परतंत्रशास्त्रात् गीतं वाद्यं च नृत्यं च त्रयं संगीतमुच्यते संगीतशब्दो गीतस्य
केवलस्य न गीयते सुकुमारं भवेल्लास्यं उद्धतं तांडवं विदुः तांडवं पद्यपाठः ह्येलोस्यं रससमाश्रितं दृष्टिहस्तकपादाद्येः भ्रमरी
चारिकादिभिः भरकुंडोऽट नैवा भुकुंडः शास्त्रभाषया ३८ आभीरनर्तयोर्जातिः निर्मंडकाप्पालिकः तेन वारणांकं कपत्रैश्च
रचना निर्मंडलिकः हारकर्ता लोके सल्हार ३९ कायस्थकन्यायां मालाकाराज्जातः सगालिकः तत्कर्म स्फटिकामणिकरं
डावां गजदंतानां कर्ता स शूद्रान्नीवः मणिविक्रयस्तस्य वृत्तिः लोके गालिक्यो मणेरी ४० क्षत्रियां वैश्यात् बंदिनी जाता
सोद्दिजात् तांबूलं भक्षत्तं स शास्त्रं तांबूलवल्लीविधायकः लोके पानारी ४१ क्षत्रियां मल्लात् शौंडिको जातः स शूद्राधी २

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

३०

नः तत्कर्मवर्णानामंगमर्दनंकार्यंसावृत्तिः लोकेशोलिंध्रोमर्दनी ४२ इति० सप्ताशीतिप्रश्नः ८७ शोलिंध्रक्षत्रियीश्यांनटसंज्ञको
जातः सम्हृद्रान्नीचो नाट्यकर्मजीवी तस्यनाम्नी कोल्हाटीबकुरूपी त्र्यस्पकर्मकिलसोपितत्समः नटोलोकेकोल्हाटीभोरपी ४३
ब्राह्मण्यांवैश्याद्वैदेहकोजातः सम्हृद्यांअंधसिकंपुत्रंलेभे तत्कर्मनानाविधान्यन्नानिकृत्वाविपणींगत्वाविक्रयेत् तद्धनंतस्यजी
विका अंधसिकोलोकेरांधवणी अन्नविक्रयीच ४४ वैश्याच्छूद्रायांकासारिणीजाता साशूद्रात् वत्सकमसूत सवत्सकः शू
द्राद्धीनः तत्कर्मगाः शाद्वलेचारयेत् यत्रशाद्वलंतत्रगवांनयनंगोरक्षणंतद्धनंतस्यजीविका वत्सकोलोकेगोवारी ४५ वैदेहवब्रा
ह्मण्यांपुगायकेपुद्वितीयआबर्तकः सकंधानेवैदेहवैगुप्तांब्राह्मणींगतः तस्माच्छागविकः सम्हृद्धीनः तत्कर्मछागमेषाणांपा
लनेनतेषांविक्रयेणातल्लोमाविक्रयेणचजीविका सलोकेछागलिकः मेंडका तज्जातिस्थः सएवअजारक्षकः शोलिका ४६ मंगुस्ता

१० वाडिकासेंध्रयोजातिः सराज्ञांशय्यापालकः तेनशय्यास्तरणंकर्तव्यं राज्ञोलब्धधनंतस्यजीविका मंगुः शय्यापाल
कः खोजवाला ४७ आरूढपतिनाजातः कर्मचांडालः तस्यस्त्री पुत्रशेखरवैश्यवेनसंगता तयोर्जातिश्वांशुकमं
डलिकः राज्ञांशुनांपालकः शुनांवर्णाश्चनामानिमानसोल्लासात् आंध्रदेशेसमुद्भूताः शुनकावनवासजाः
त्रैगर्ताद्दुग्धदाप्यश्च तथाकल्हारदेशजाः आभीराःसैरुणाश्चैव गण्हेरोपरिपांड्काः वैदर्भाःस्थानवीराश्चतापी
नटसमुद्भवाः श्वेतरक्ताःपीतकृष्णाब्रह्मणानिर्मिताःक्रमात् इतिमंडलिकःशुनांरक्षकः ४८ वाक्यान्तरेकर्म
चांडालवनिता वैश्यस्त्रीशूद्रादायोवौंगेजातः सम्हृद्रान्नीचः तत्कर्मपाषाणेष्टकानांकर्णेन घट्टनंसंयोजनंनार ३०
म्याश्चकर्ता साजीविका लोकेआयोगवः पाथरूट इष्पारी गोंडीवा ४९ इति० अष्टाशीतिप्रश्नः ८८ बंदिनीशूद्र

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

प=३

संयोगात्सिंधोलाभिधोजातः सरंगावतारीच्चतुर्वर्णात्थीनः मांजिष्ठरंगेणतेनवस्त्राणिविचित्राणिकर्तव्यानि सएवसूचकःते
नसूच्यावस्त्राणांकंचुकीकंचुकादीनिकर्तव्यानि तद्धुनंतद्धत्तिः रंगारीशिंपीसिंधोलकस्यनामनी एतौद्वौ ५० निषादीम्ब
ष्ठाद्योजातः सक्रोधकुक्कुटकः द्विजकरत्नालासुनागकानांविधायकः जीवनंतस्यधातूनांनाशयेत्सोंत्यजेःसमः तेचधा
तवोयथा स्वर्णरीतिस्ताम्रनागेरंगंकांतंचतीक्ष्णकं पांडुरंकाष्टकंमेलोहंकांस्यारंपंकजंत्रिधा उपलोहंत्रिधाख्यातं
मंडुरंलोहकाष्टकं गणंतिमंडुकंकेचिदुपलोहंचतुर्थकं पंचकंपंचलोहंच लोकेपंचरसाःस्मृताइति कुक्कुटः टंकसा
ळी ५१ मागधीक्षत्रियाभ्यांउल्मुकोजातः सलोहकारः सोंत्यजादुत्तमः वर्णेभ्योहीनः तस्यलोहकर्मप्रसिद्धंतल्लोहस्त्र
स्त्रेणारिपोर्नाशोभवतिइत्ययंगुणः तल्लोहशस्त्रेणतस्यमारणंभवतीत्ययंदोषः लोकेउल्मुकोलोहारः५२ उग्रास्त्री

गानि०वि०

११ वैदेहाज्जातोमंजुकसंज्ञकः सरजकः ग्रामांत्यजेषुप्रथमः तत्कर्मक्षारेणवस्त्रनिर्णेजनमात्मवृत्त्यर्थंकर्तव्यंतद्धनेनजीवन
मंजुकोरजकः५३ इति० एकोननवतिप्रश्नः८९ उग्रायारसवाभ्यांमौलिकोजातः सोंत्यजादुत्तमः तत्कर्मतिलहिंसयातैलं
निष्कासनीयं यंत्रशब्दश्चतुर्वर्णैर्नश्रोतव्यः तस्मान्नगराद्बहिर्निवासः तथाचस्मृतिः तैलयंत्रेषुयंत्राणांयावच्छब्दः
प्रवर्तते तावत्कर्मनकुर्वीतश्रुत्यपतितस्यच उग्राराजपूतस्त्रीयारसवः स्वर्णकारः मौलिकः तेली ५४ रथकारवनि
धा= तायांअयोगवात्सूत्रधारोजातः सनगराद्बाह्यः तत्कर्मनायाजीवीसालमंडपिकादीनिस्तंभसत्त्राणिचराज्ञांनगरा
णांविस्मयकारीणिदर्शयित्वा चातुर्विधिरंगहारैस्तेननाट्यकौतुकेनराज्ञांलोकेभ्यश्चधनयाचाकर्तव्या साजीविका ते
चत्वारंगहाराःभारतगतः आंगिकोवाचिकश्चैवश्चाहार्यःसात्विकस्तथा चत्वारोंगहराःप्रोक्तानाट्यशास्त्रविशारदैः अयोगवो ३१

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

पाथरुट: रथकार: सुतार इति सूत्रधार: लोके सांल मंडपी बुरुडी नाख्येलिखकोवा ५५ कुक्कुटस्त्री कुंभकारान्कुरविंदोजात:
तस्यकर्मपट्टकौशेयवस्त्रनीलवस्त्रादिनिर्मायविक्रयेणतज्जीविकाकुरविंद: पट्टवेकर: रकसाळीकस्त्रीकुंभार: ५६ वेशनव
निताआवर्तकाभ्यांजात: शाबरिक: सोंसजात्नीच: वस्त्रविधायक: वेन: सरोदी तत्स्त्री चंद्रावलिका आवर्तकोवेशनवद्धिज: शाबरि
क: लोके साळीति ५७ इति० नवतितम: प्रश्न: ९० आभीरकुक्कुटाभ्यांसोभ्विश्रिरोजात: तस्यवस्त्रकरणंजीविकातद्वैपरीत्यकर्म
णानीलीकर्ता सोभ्विर: कोष्टी कर्मणानीळसीसएवोक्त: ५८ मार्गीनापितयोर्जात: सोभ्विल्य: सगुल्वकेऽणनांवपनकारक:
जलोकातुंबीश्रृंगाणीरक्तकृष्णप्रयोजक: मार्गीमादलिकस्त्री नापित: प्रसिद्ध: सोभ्वित्यादितनापित: एवमेवोक्त: ५९
जाधिकायांमैत्रेयाज्जात: सबंधुलक: सर्वजातितोधम: स्वर्णकारविपणेयोहिमपतत्पतितत्स्थलप्रक्षालनेनहेमरजतनिष्कासनं

जा ति० वि०

साजीविका लोके बंधुल कोकोसारी जाधिकाजास्तदस्त्री मैत्रेय: प्रातर्मंगलगायक: ६० निषादीपोष्ठिकाभ्यांवासुलोजात: सश
१२ णसूत्रविधायक: सगोणपट्टानांकर्ता निषादीपापर्धिकस्त्रीपोष्ठिको दोलावाहक: पांसुल: गोणपट्टकर्ता ६१ पल्लकंय
छागलभ्यांआरभ्रोजात: सतुणपिट्टानांकर्ता मेषीमेषपालनंतेनकर्तव्यंतद्विक्रयधने नवृत्ति: आलिकस्त्री पल्लाकंपोद्विजो जा=
गायक: ओरभ्रो लोके धनगर: ६२ आवर्तवनितायां क्षेमकात्सलेसउष्ट्रपालक: दधिदुग्धविक्रयस्तेनकर्तव्य: साजीवि
का आवर्तकवेशवस्त्री क्षेमकोद्वारपालक: दास्यु: महागुरीवल्हेकर: ६३ आवर्तकस्त्रीमल्लात् रोमिकसंज्ञकंप्राप्तसशा
सेष्टक: प्रसाधनेनपट्टामिजलवलंकरोति तद्धनेन तस्यजीविका रोमिको लोके लोणारी ति ६४ इति० एकनवतितम: प्रश्न: ९१
वैश्यस्त्री शूद्राभ्यामायोगविकाजाता साआयोगविकाब्राह्मणाधिग्वाणसंज्ञं पुत्रमसूत साधिग्वाणा आश्चानांचर्मपल्याणा ३२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

दिन्नोभाकरः लोकेमोचीजिनकारोधिग्वाणः ६५ कारावारीचर्मकारस्त्रीवैदेहाद्यंपुत्रंस्त्रलेसमेदसंज्ञकः अंत्यजाद्धिका
मांसजीवी वनवासी लोकेमेदसंज्ञोगोंडः ६६ आयोगवीपारसवाख्यांयोजातः सकैवर्तः अंत्यजान्नीचः गलेनमत्स्या
दीन्जलचरान्हत्वाकुटुंबंपोषयेत् नव्याचर्मप्ररोहणेन नद्यांवर्षासुजलाक्रांतान्निस्तारयितालोभ्योधनेनतज्जीविकाकैवर्त
कोलोकेढीवरइति ६७ विप्रःसन्यासंगृहीत्वात्यक्त्वाविषयलोल्यात् रंडांब्राह्मणींगत्वातस्यांपुत्रंजनयितातस्यपु
त्रोहलसंज्ञः कर्मचांडालस्तु सितामस्करीआरूढपतितकर्मचांडालस्पर्शेमहत्पापसमः तत्कर्मवापीकूपतड
कप्रवाहानांखननंपाषाणविक्रयश्चजीविका कर्मचांडालः लोकेवडेरः बेलदारः ६८ इतिव० छिन्नवाशिप्रश्नः ९२
म्हज्ञान्निषाद्यांजातः सपुल्कसोंत्यजातिसमः आरण्यजीवमारणेनतस्यजीविका निषादापारदिलासितास्विनपं

नाति०वै०

क्षिणांपापर्द्धिकातस्यापरजीविका तेषांनामानिमानसोल्लासात् शालिवाजाबडअंगुष्ठ्रिजकोरंगणस्तथा सवर्णावेशरागध्र
९२ स्तथापमलकष्टकः पंचकालबहलवान्नपनानांज्ञातयस्त्विमाः पुल्कसः कोली ६९ निषादीधिग्वणाख्यांजातः सकाराग़ार
संज्ञः सोंत्यजान्नीचः तत्कर्मपानश्चर्मगिराणपादत्राणादिकर्मकर्तागोमहिष्यादिचर्मणातस्यजीविकालोकेकारावारश्चर्म
कारः ७० आभीरीवैनसंयोगात्सोष्कलोजातः सत्रिविधः मद्यकर्तागोडीमाध्वीपैष्टीकादंबीसुरांगृहीत्वातांविक्रयेणसा
जीविका लोकेसोष्कलः कलालसेरेकरः आभारीगोळिनीवेनोलाघवीसरोदी ७१ कैवर्तज्ञाधिकाख्यांमंगुष्ठोजातः सच्च
र्मखंडान्स्फोटयेत् चूर्णकलाविक्रयेत् तद्धनेनवृत्तिः मंगुष्ठश्चुनाडी ७२ धिग्वाणिकाकुंभकाराज्जातः सचित्रका
रः चित्राणिविचित्राणिलेखयेत् सर्ववर्णबाह्यः चित्रलक्षणंमानसोल्लासात् चित्रंतद्विविधंप्रोक्तं रेखारससमाश्रितं ९२

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

भित्तिलेख्यविभागेषु तद्वेध्यातुरात्मकं चित्रकारश्चितारी ७३ कुरुविंदात्स्त्री धीवरा किंशुकोजातः सर्वत्रापात्रकर्ताऽसौ ग्रामा
त्यजः कुरुविंदापटक्केकरिणी धीवरः प्रसिद्धः किंशुकोनु[illegible]रुडः ७४ इति० त्रिनवतिप्रश्नः ९३ वैदेही निषादादहितुंडकस्ततेसां
त्यजातिसमः महाफणीन्करंडेक्षिप्त्वा स्कंधेगृहीत्वा लोकेनर्तति फणीन्दर्शयति याचते सा वृत्तिः आहितुंडिको गारुडी ७५ धिग्वा
णिकायोगवाष्यां जातः सद्दुर्लभरसंज्ञः सचर्मच्छागलः करपाणीन्चर्मणा कुर्यात् विक्रयेत् सोत्यजेषुमुख्यः दुर्धरः ढोरसंज्ञ
स्यक्षन्योत्पत्तिरप्यास्ति पूर्वाध्याये लोकेढोर इति ७६ दासस्त्रीकर्मचांडालात्सौनिकोजातः समेवृजमांसविक्रयी तद्धनेन
वृत्तिः सोनिः खाटिक ७७ व्याधाहितुंडिकाष्यांयोजातः सघोलिकसंज्ञकः समूषकहंता तन्मांसजीवी येभूमिबिलवासि
नोलोका नांगृहेसंतितिनतेमारणीयाः तेभ्योधनार्जनं वृत्तिः गारुडस्त्रीव्याधः प्रसिद्धः घोलिकोमूषकहंता ७८ इति० चतुर्नवतिप्र

जाति० वि०

९४ पुल्कसीपांसुलाभ्यांदस्यावसायिके पुत्रं मासिवसंज्ञं प्रासच्छ सराजतुरगान्निक्षिपयेत् न स्यसाजीवनवृत्तिः पुल्क
सस्त्रीकोलिली पांसुलोगोणपट्टकर्ता भूरखीच श्वश्रिक्षकः लोकेचाबुकस्वारः ७९ ब्राह्मण्यांच्छ उग्राग
लोजातः सर्वेषां तस्पर्शात्सचैलंस्नानं स नगराद्बाह्यः राजापराधिनस्तेमेन वध्याः तेषां वस्त्राण्यादाय तद्वा
रेणसाजीविका इति चांडालः ८० [illegible]देवंत्रास्यस्त्रीआंध्रेणसंगमात् सत्योजातोयवनस्तुरुष्कः ८ तस्माद्वहि
रिष्टश्चांडालस्तन्यो नास्ति सोतिनिष्ठुरः म्लेछदेशेगोवधकर्ता तुरुष्को लोकेतुरुखः सैरंध्रसंगतेतिपाठे सैरंध्री
मर्दिनी ८१ ननीचोद्भव नासरइति वचनाद्यवनो श्वपाको [illegible] वरिष्ठः सकलपक्वमतपशुमांसभक्षकः
८८ जीवत्पशुमांसभक्षमपक्वभक्षकोयवनः श्वपाकान्नीचः यवनः ८२ इति० पंचनवतितमः प्रश्नः ९५ ९५ ९५ ९४

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

चांडालपुल्कसीसंगात् श्वपाकोजातः स नगरात्स्थानांतरं वसुं योग्यः गोमहिष्यादीनां मृतानां तेन नगराद्बहिर्निष्कासनं कर्तव्यं तस्य साजीविका पुल्कसीकोष्ठिनी चंडालः प्रसिद्धः श्वपाकः लोके महारः ६३ निषाद्यां चांडालात् डोंबसंज्ञकोजातः सोंसावसायी श्मशान निलयः श्मशानं रक्षयेत् यस्य कस्यापि मृतस्य वस्त्राहरणं चिताकाष्ठानि संगृह्य तद्विक्रयेण तस्य जीविका निषादीपापर्धिकस्त्री चंडालः प्रसिद्धः अंत्यावसायी डोंबः ६४ आंध्रवनिता चांडालात् प्लवसंज्ञकोजातः सहाडी अश्वोष्ट्रगर्दभानां मृतानां नगराद्बहिर्नि हरणं कर्तव्यं तन्मांसभक्षणं जीविका आंध्रस्त्री पापर्धिका चंडालः प्रसिद्धः इति प्लवः हाडीति लोके प्रसिद्धः ६५ मेदवनिता चंडालाज्जातः श्वपचः तस्यैव तस्य नाम श्वपाकाज्जातः श्वपचः तस्य कर्म सार्द्रगोचर्मरज्जुकरणं साहसकारकः मनुष्यमारणं चौर्यं परदाराभिमर्शनं गृहदाहादिकारणं साहसस्याश्चतुर्विधं मेदस्त्री

जाति० वि०

१५ गोडस्त्री चंडालः प्रसिद्धः श्वपचो मांगः ६६ इति० षण्णवतिप्रश्नः ९६ श्रीमाधवेन याः प्रोक्ता मिश्रसंकरजातयः ता एवोक्ता मया त्रन न्यूनाश्च ततोधिकाः इति जातिविवेके अथ चांडालधर्माः चांडालश्वपचस्त्रीणां काचलोहविभूषणं नागवंगककांस्या नां वलयानीह धारयेत् समं योग्यं च वसनं तेषां रात्रिप्रचारणं मांजिष्ठं वस्त्रमुक्तं च क्षौमवत्साधवस्त्रतः नतेषां वसनं योग्यं कंबलस्य च यद्भवेत् दिवाय दाते गच्छंतो नरकं कार्यगौरवात् शिवोटीति समुच्चार्य संकुचेद्गात्रिनो किल कर्णकपर्दिको बध्वाश्व गर्दभरावार्थिनः हस्तेकाकशिखांबध्वा स्वजाति ख्यातिहेतवे जंतोपकरणं तेषां माजीवं संप्रकीर्तितं इति चांडालतस्त्री धर्माः तासां धर्मादिकर्माणि जीवनाय पृथक् राज्ञं चांडालपर्यंता ब्राह्मणाद्याः प्रकीर्तिताः प्रातिलोमानुलोमध्यास्फुटाः संकरजातयः सोजः १ मागधः २ द्रवलः ३ द्रडवः ४ मूर्धावसिक्तः पृथक् इति० सप्तनवतिप्रश्नः ९७ अथ जातिविवेकग्रंथस्यानुक्रमणिका ३५

15

आग्नेयाधिकः ५ सूतः ६ गाडीवाहनः ७ अंबष्ठः ८ माहिष्यः ९ ज्योतिषी ९ बंदीजनः भाट १० रथकारः सुतारः ११ पारसवः सो
नारः १२ आभीरः गोळी १३ उग्रकंबूः वैश्मवाः १४ आवर्तकः वेश्म० १५ कटधानः वेश्म० १६ पुष्पशेखरः वेश्म० १७ उग्रः रज
पूतः १८ कुंतलः नापितः १९ तृतीयो नापितः २० झल्लः राजगुरुः २१ मल्लः जेठी २२ वैतालिकः मातगायकः २३ कायस्थः
कायीत परभू २४ चुलुकः छत्रधारी २५ पौष्टिकः काहार भोई २६ मंगुः बंदीवानूरक्षकः २७ कासारः वेराळः २८ आवर्त
कः कुंभारः २९ ताम्रकुटः तांबटः ३० वैदेहकः नट्वा ३१ छेत्ता पारधी ३२ मालाकारः माळी ३३ सूदः रांधवणी ३४ मै
त्रेयः घांटवासी ३५ वेनः सरोदा जोसी ३६ शुल्क मार्गकः मादळी घडशी ३७ सैरंध्रः कणीरा गमरी ३८ सैरंध्री स्त्रीसेविका ३९
जाधिकः जासूदः कासिंद ४० भस्मांकुरः गुरवः ४१ क्षेमकः द्वारपालकः ४२ कुशीलः अठरगायकः ४३ कुंठः नर्तकः ४४ ॥ ६३

५१३

गारीति वै०

१६ निर्मंडलिकः तिरगारः ४५ गालिक्यः मणेरी ४६ शाल्मलः पानारी ४७ शिलिंदः अंगमर्दी ४८ इति० अष्टनवतिप्रश्नः ९८ नेटः बहु
रूपी ४९ अपरनटः भोवयी कोल्हाटी ५० अंधसिकः रांधवणी ५१ अन्नविक्रयीत्वु । वत्सकः गोवारी ५२ छागलिकः मेंढका ५३
अजारक्षकः न्होळिकः ५४ मंगुः तावडिकः शय्यापालकः ५५ श्वमंडलिकः श्वानरक्षकः ५६ अयोगवः पाथरवट ५७
सिंदोळः रंगारी ५८ सूचिकः शिंपी ५९ कुक्कुटः केटसाळी ६० उल्मुकः लोहार ६१ मंजुकः रजकः ६२ मौलिकः तेली ६३ सूत्रधा
रः साळमंडपी ६४ कुरविंदः पट्वेकरी ६५ शावरिकः साळी ६६ सौश्विरः कोष्टी ६७ निळारी वा । सौश्विल्यः निघनापितः ६८
बंधुलकः झारी ६९ पांसुलः गोणपाटी ७० औरभ्रः धणगरः ७१ महागुरी कल्हेकरी ७२ रोमिलकः लोणारी ७३ धिग्वाणः मो
चीजिनगर ७४ मैदः गोंड ७५ कैवर्तकः ढीवरः ७६ कर्मचांडालः बेलदार वडेर ७७ पुल्कसः नृपनहंता ७८ कारावारः चांभारः ७९ ३६

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

सोष्कलः से करी ८० मंगुष्ठः चुनेकरी ८१ चित्रकारः चितारी ८२ किंशुकः बुरुड ८३ अहितुंडकः गारुडी ८४ दुरभरः ढीवर ८५ सोनिः खाटिक ८६ घोलिकः मत्स्यकहंता ८७ अश्वमिक्षकः चाबुकस्वार ८८ चंडालः शवबस्त्रापहारी ८९ तुरुष्कः तैलिकः ९० यवनः म्लेछः ९१ श्वपाकः महारः ९२ अंत्यावसायी डोंबः ९३ प्लवः हाडी ९४ श्वपचः मांगः ९५ एका[illegible]तदिता ९६ इति० नववतिप्रश्नः ९९ जातीनामनुक्रमणिका तास्त्र्य जातयः ब्राह्मण क्षत्रियवैश्याः द्विजातयस्त्रयः एकजातिः शूद्रः एवंचत्वारो वर्णाः वर्णेभ्यः प्रतिलोमानुलोमाद्वादश तेषांनामानि मूर्धावसिक्तः १ अंबष्ठः २ निषादः ३ माहिष्यः ४ उग्रः ५ करणः ६ एतेनुलोमाः षट् । अयोगवः ७ सत्तार्ट चंडालः ९ मागधः १० सूतः ११ करणः १२ एते प्रतिलोमाः षट् कुंडगोलकौ द्वौ वर्णानुलोमप्रतिलोमजौ कुंडगोलकौ रंडगोलकौ द्वौ एतेष्वादशोत्तमजातयः तेभ्योजातास्ते संकरमिश्रजातयः संकरमिश्रजातिभ्यो

जाति०वि०

१७ जातास्तेषद्त्रिंशत् शतजातयो भवंति तासां निर्माता वेत्ता ईश्वर एवेति ग्रंथे स्मिन्नवतिसंख्याका जातयो माधवेनोक्तास्ता एव प्राक्प्रोक्ता अस्मिन्नध्यायेपिच ॥ इतिश्री माधवकृत शतप्रश्नकल्पलतायां जातिविवेके जातिनामानुक्रमणिका शततमः प्रश्नः ॥ ॥ इदं ग्रंथान्तिकास्य लिखितं मुख्यजातिविवेक ग्रंथसंख्या तु ३२६० समाप्तोयं ग्रंथः शके १७८२ साधारणनामसंवत्सरे आषाढे मासि शुक्लेपक्षे पौर्णमास्यां भौमे द्विवातुर्यामां[illegible]घटिका श्रीकलिनाथेण[illegible]देवनाथे यां विश्वनाथात्मजगंगाधरेणेदं पुस्तकं लि[illegible]खितं समर्पितं च श्री जगज्जननीपदारविंदयोः [illegible]

[illegible] ३

KKSU LIBRARY RAMTEK 441 106 Dist. Nagpur M-1472

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection

[OrderDescription]
,CREATED=26.10.20 10:21
,TRANSFERRED=2020/10/26 at 10:27:43
,PAGES=17
,TYPE=STD
,NAME=S0004525
,Book Name=M-1772-GANESH STROT
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,

CC-0. In Public Domain.Kavikulguru Kalidas Sanskrit University Ramtek Collection